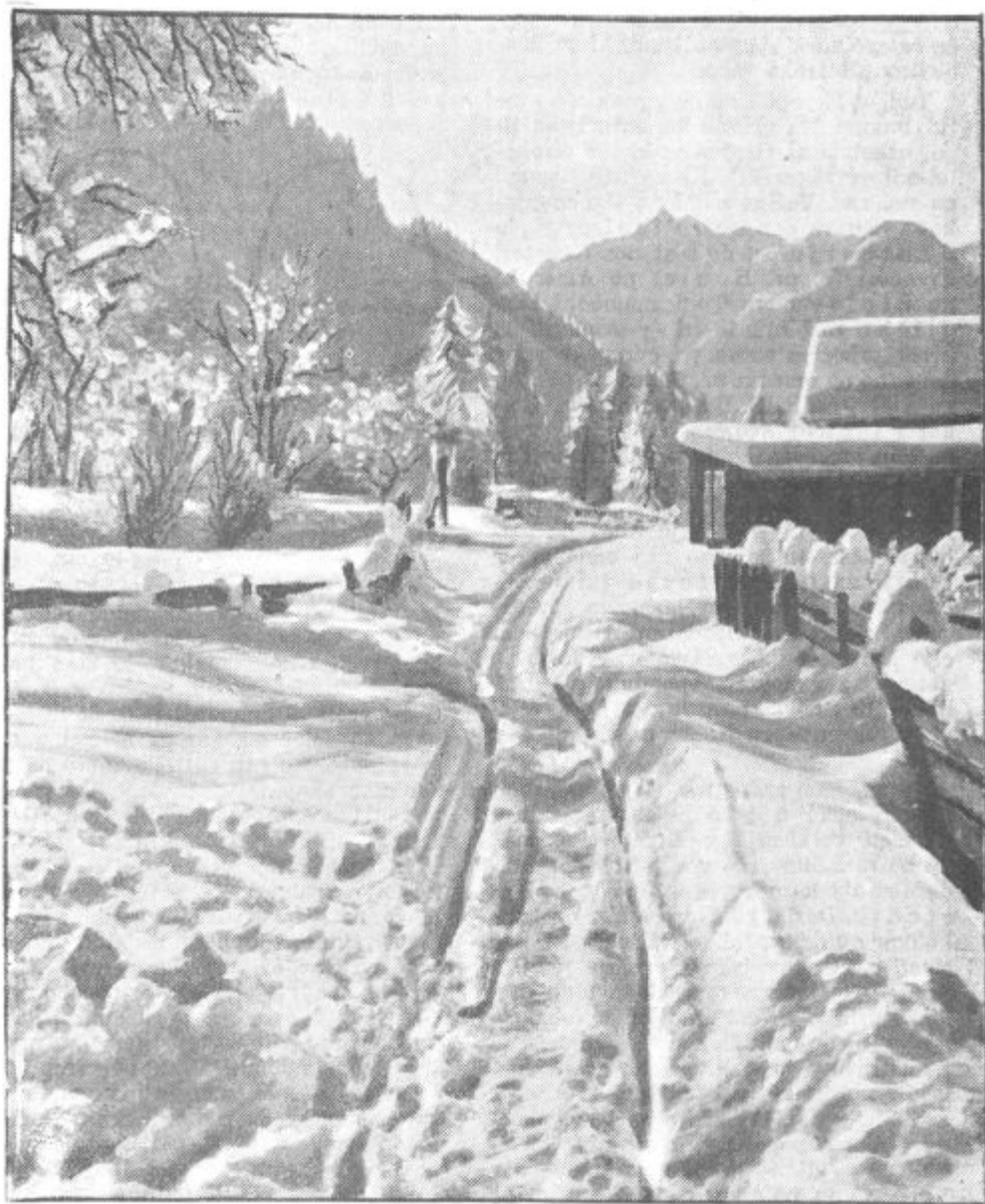

ŽIVLJENJE IN SVET

STEV. 8.

LJUBLJANA, 25. februarja 1934.

KNJIGA 15

GORSKA POKRAJINA V SNegu

O RASAH V EVROPI IN V NAŠI DRŽAVI

PRIV. DOC. DR. B. K. ŠKERLJ

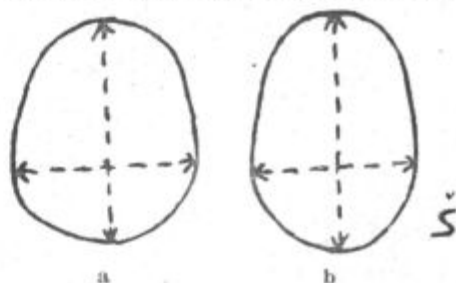
O pojmovanju ras v moderni antropologiji smo pisali že v št. 21., knjiga XIV. žisa. To pot se hočemo malo porazgovoriti o rasah v Evropi in zlasti v naši državi, pri čemer se bomo najčešče srečali s skupino ljudi, ki jo imenujemo dinarsko raso.

Tudi v Evropi (kakor povsod po svetu) imamo dva glavna konstitucijska tipa, ozkotelesni (leptosomski) in širokotelesni (evrisomski). Razen tega imamo pa več ras. Večina nemških strokovnjakov priznava danes po Fischerju in Güntherju pet do šest ras. Nekateri Francozi (n. pr. Boule) po Američanu Ripleyu tri. Tudi znameniti Hrdlička razlikuje le tri (v primeru, da avtor priznava samo tri evropske rase, navadno ne omenja prav dinarske). Tretji Američan R. B. Bean priznava (kakor Fischer svojčas) štiri, toda imenuje in precizira jih jako nekritično (na ameriških studentih evropske izvora), dasi so sicer njegova izvajanja sijajna. Deniker (po pokolenju Rus) jih razlikuje šest. In končno naj omenim še Dunajčana Lebzelterja (ki je obiskovalcem njegovega lanskega predavanja v okviru Prirodnoznanstvene sekcije Muzejskega društva za Slovenijo gotovo še v dobrem spominu), ki razlikuje 10 tipov, ki se dajo z Denikerjevimi rasami spraviti še dosti lahko v sklad.

To naj nam zadostuje, da si lahko naredimo sliko o jako nejasnem stanju rasnega vprašanja v Evropi. Upajmo, da bo razdelitev ras vsaj približno standardizirala najnovejša knjiga v. Eickstedta. Doslej pa skoro lahko rečemo: kolikor avtorjev, toliko razdelitev. Da to zlasti nestrokovnjakom otežuje pregled ter pol- in lažistrokovnjakom nudi najlepšo priliko za zavedno krivo tolmačenje v neke politične svrhe, je seveda razumljivo. Tu so n. pr. Nemci, ki delajo z nordijske raso, ki sem jo zadnjič (št. 21., knj. XIV.) že označil, zgodovino (tako s ponosom pravi sam Günther v »Rassenkunde des deutschen Volkes«) in politiko. Kot še mislim na koncu teh izvajanj dodati, pa se ne sme antropologija izrabljati v politične svrhe — tako izrabljanje ne more koristiti mladi vedi — temveč naj se rajši dela politika, če že sploh, na podlagi vede,

zgodovine, geografije, antropobiologije, gospodarstva itd., skratka strokovno, kakor to na mnogih mestih uči sam Masaryk.

Preden preidemo na rase same, se moramo še nekoliko seznaniti z metodami in vidiki, po katerih rase sploh razlikujemo. Kako rase definiramo, smo že povedali v prej omenjenem članku. Gre torej za skupine s približno enakimi ded-

Sl. 1.

a) kratkoglava lobanja, indeks 85.3
(t. j. širina je 58.3% dolžine)

b) podolgovata lobanja, indeks 70.3

nimi normami. Vsako tako skupino opišemo po nekakem idealnem predstavniku, ki morda prav tak sploh resnično ne živi, vendar pa nam dobro služi za opis vseh rasnih znakov, ki smo jih v kakšni skupini opazili. Koliko znakov je treba vzeti za določitev rase, še ni mednarodno določeno, kar pa ni čudno. Saj je sploh težko razdeliti človeštvo na posamezne skupine. Gotovo je, da imamo vsaj tri velike skupine ras, te so: belci (v Evropi, Prednji Aziji in Severni Afriki), afriški črnici ali zamorci (po starem in boljše: zamurci [Erjavec]) in rumenci (v Aziji in prvotni Ameriki). K tem trem velikim skupinam bi bilo treba kot enakovredne, dasi ne enako številčne, dodati še skupine pigmejcev (posebno malih ljudi v osrednji in južni Afriki in na Tihomorskih otokih) ter Avstralcev in njim podobnih. Vsaka glavnih treh (velikih) skupin pa sestoji iz mnogo ras, tako n. pr. belci iz nordijske, dižarske, sredozemske itd., črnici iz Bantu, Sudanecv, Zulu itd., rumenci iz Mongolov, Eskimov, ameriških Indijancev itd. Pri rasah samih razlikujemo lahko včasih podrase, tudi v Evropi. To so večinoma bolj krajevni različki večjih ras, ki jih je včasih jako težko razbrati. Dočim so našete velike rasne skupine dokaj eno-

stavno določljive po barvi kože, po rasti, obrazu, lasah, nosu itd., je to mnogo težje z rasami. Koliko znakov torej potrebujemo, da določimo raso?

Za Evropo se je za enkrat udomačilo, da ugotovimo rase po barvi oči in las, po obliki lobanje in po velikosti (to je minimalna zahteva). Barvo oči in las imenujemo skupno kompleksije: svetle (modre) oči in svetli (plavi) lasje bi bila n. pr. svetla kompleksija. Pri barvi oči razlikujemo lahko »s« (svetle, modre), »m« (vmesne, melirane, sivkaste, zelenkaste i. pod.) in »t« (temne, rjave); pri barvi las pa štiri skupine: »s« (plave), »m« (temnoplave) in »t« (rjave in črne) ter »r« (rdeče). Že po kompleksijah ločimo na ta način lahko 12 skupin. Obliko lobanje določujemo tako, da izrazimo njeno širino v odstotkih njene dolžine. Temu številčnemu izrazu pravimo lobanjski indeks (index céphalique). V srednji Evropi se suče okoli 80. Če je pod 80, pravimo, da je glava podolgovata (dolioidna), če je nad 80—85, govorimo o okroglasti (brahioidni) in če je nad 85, o kratki (hiperbrahikfalni) lobanji (sl. 1). Torej imamo tudi tu vsaj tri skupine. Prav tako razlikujemo za višino tri skupine: majhne (pri moških do 165,9 cm), srednje (pri moških med 166,0—168,9 cm) in velike (pri moških nad 169,0 cm) (ta razdelitev velja lahko za srednjo Evropo). Za ženske so te meje za nekako 11 cm nižje.

S kombiniranjem vseh teh znakov in skupin dobimo 108 kombinacijskih skupin. To bi bila ena metoda rasnega določevanja. Seveda lahko ena rasa obsega več skupin, vendar pa je idealno zastopana le po eni. Toda te stvari — eksaktno rasno določevanje — so še jako v povojih, zato si za enkrat pomagamo z znanimi opisi ras in s kolikor toliko splošno prizanimi in upoštevanimi skupinami.

Deniker (Rus, ki je živel v Parizu) je razdelil evropske rase takole: race nordique, race ibero-insulaire (ki ni splošno priznana), race alpina ou cévenole (tudi occidentale), race atlantico-méditerranéen, race adriatique ou dinarique in končno race orientale. E. Fischer je do pred kratkim priznaval le te štiri rase: nordijsko, alpsko, mediteransko (sredozemsko) in dinarsko (sl. 2). K tej razdelitvi le toliko: V Evropi imamo v nekaterih predelih (t. j. mestoma v Skandinaviji, Angliji, severni Nemčiji i. t. d.) velike dolgoglave blondine, na jugu male dolgoglave in velike kratkoglave temne

ljudi. Med te skupine se uriva z bazo na vzhodu in »konico« bolj na zapadu klin malih kratkoglavih temnih ljudi. Ti štiri tipi ustrezajo Fischerjevim rasam, in sicer: prvi nordijski, drugi sredozemski, tretji dinarski in četrti alpski (sl. 3).

Od Denikerjevih je pa važna še ori-

Sl. 2.

- Trije rasni profili (shematično)
 a) profil nordijska; podoben bi bil tudi profil sredozemca in cromagnona
 b) profil alpca; podoben bi bil tudi profil vzhodnobaltskega
 c) profil dinarskega; podoben bi bil tudi profil prednjeazijskega

entalna rasa, srednjevelika, okrogloglava, svetla! Kje? V južni Rusiji — toda tudi v srednji Evropi i. t. d. Na nobeno teh ras in njeno razširjenost ne smemo priseči kot na evangelij, kajti rase so danes malokje še čiste. Že Cypurkovskij je dokazal neizpodbitno za Rusijo, da biva tam tip belca, ki ustreza Denikerjevi orientalski rasi. Podoben tip zahteva in predpostavlja tudi Weidenreich za srednjo Evropo (na severnem pobočju Alp in drugod).

Gotovo je, da ni nujno, da nastopajo rasni znaki vedno v isti kombinaciji. To vidimo jasno že iz stare nemške razdelitve. Nemci so do pred kratkim razlikovali sicer tri temne rase — s temno kompleksijo se veže pri sredozemski mala rast in dolgoglavost, pri alpski mala rast in okrogloglavost, končno pri dinarski velika rast in kratkoglavost — svetlo raso pa so priznavali samo eno, nordijsko, in še to so reklamirali čisto za Germane, če ne sploh naravnost za Nemce. Šele v zadnjem času priznava Fischer (vedno še nerad) po Güntherju, Hildénu i. dr. tudi omenjeno Denikerjevo »orientalsko« raso. Ime se pa ni držalo, temveč ji pravimo danes splošno vzhodnobaltska (Hildén i. dr.), pa tudi le baltska ali le vzhodna (v. Eickstedt). Skoro istočasno so začeli (zlasti v Nemčiji) priznavati tudi še tretjo svetlo raso, zvano Cromagnonsko, ki je nekoliko manjša kot nordijska, ima večjo glavo — zlasti pa večjo širino obraza (prim. slike nem-

škega državnega predsednika v. Hindenburga!). Zgodovina te poslednje rase je posebno zanimiva in si jo bomo nekoč še podrobneje ogledali.

Dolgoglavi so razen nordijcev, cromagnoncev in sredozemcev tudi zamorci

nemških filozofov, kot so Goethe, Schopenhauer, Kant, Leibnitz in nekateri drugi.

Priznajmo torej še ti dve svetli rasi (vzhodnobaltsko in cromagnonsko) in približali se bomo najbrže resnici bolj

Sl. 3.

Približna rasna karta Evrope (Cromagnovska rasa se najde razpršena po vsej Evropi, zlasti v bolj zapadnih delih)

in Avstralci ter še nekatere druge rase, oz. skupine — spoznanje, ki je privedlo nekateré nemške nekritične avtorje do grotesknih rasnih razdelitev samo zato, da bi ostala nordijska rasa vzvišena in nedotaknjena. Ne glede na to, da še nikakor ni dokazano, da je inteligenca v posebni zvezi z obliko lobanje, se dá vendar čisto logično in matematično dokazati, da je pri isti uporabi kostnega materiala v okrogli obliki več prostora za možgane kakor pa v podolgovati. Mac Auliffe in Chaillou trdita, da je cerebralni (možganski) konstitucijski tip vezan na kratko- oz. okrogloglavost, kar jima je mogel Nemec Weidenreich potrditi na lobanjah nekaterih

kot pa z edino svetlo dolgoglavo raso.

Kar se tiče naše države, moramo ugotoviti, da so na njenem ozemlju zastopane skoro vse omenjene rase. Nordijska se tu pa tam pojavlja, toda le v malih količinah in še to skoro le v Sloveniji in Banatu. V Dalmaciji in sploh na vsej obali Jadranskega morja se kažejo vplivi sredozemske rase, pred vsem v razmeroma dolgih lobanjah. Tam najdemo tudi vplive neke izvenevropske rase — ali je to že nekaka negroidna ali morda z mediteransko sorodna severnoafriška in arabska »orientalska« (v Fischejevem smislu), je težko reči. Fischer namreč združuje pod ta naziv prebivalce Arabije in Mezopotamije ter

Egipta približno vzhodno od Nila. Z vojnimi pohodi Arabcev se je ta rasa razširila na ves obalni pas Severne Afrike. Ta rasa je po mnenju slavnega avtorja jako sorodna s sredozemsko raso — je le malo večja, ima fin orlovski nos (kot ga vidimo tu pa tam pri španjolskih Zidih (Sefardim) in kodraste ali nasvedrane lase i. t. d. Na zamorske ali negroidne vplive moremo sklepati včasih po bujnih ustnicah in nasvedranih ali celo svedrastih laseh in iz celotnega vtisa. Na obali imamo torej gotovo tudi izvenevropske vplive, kar že iz geografske lege ni čudno.

Še na enem mestu se poznajo neki izvenevropski vplivi, in sicer v severni in vzhodni Srbiji, kjer so dali azijski narodi (zlasti tungidske rase) končnemu tipu svoj izrazit pečat. Pri južnih in za-

padnih Srbih tega tipa skoro ne najdemo.

Bolj ali manj tuj vpliv — mislim v tem smislu, da gotovo pri nas ni glavno zastopan — je vpliv alpske rase, kot že ime kaže, v alpskih predelih naše domovine, torej v Sloveniji in severnozahodni savski banovini. Omeniti moramo še rasni tip, ki je, kakor se zdi, razširjen najbolj v dravski in savski banovini, to je oni s svetlo kompleksijo in kratko ali okroglo glavo, ne preveč velik — torej vzhodnobaltski. Ali so oni naši številni ljudje s svetlimi očmi in temnimi lasmi, veliki in kratkoglavi, mešanci ali pa posebna lokalna podrasa, je še nerešeno vprašanje. Te najdemo zlasti na bivšem Kranjskem.

Prihodnjči o dinarski rasi, ki je v Jugoslaviji najbolj razširjena.

D A L J E

NAROD, KI NOČE IMETI SVOJEGA JEZIKA

STANKO BUNC

Gotovo ni vsem znano, da živi tudi malteški jezik, ki ga govori na otoku Malti v Sredozemskem morju masa prebivalstva, dočim gospoduje v uradih angleščina, v više stoječih socialnih vrstah pa italijanščina. Malteški jezik, ki ga rabi v vsakdanjem občevanju okrog 200.000 duš, je po izvoru semitski, soroden arabskemu nima nobene književnosti in tudi ne praktičnega pomena izven okvira lokalnega življenja na otoku samem. Zato se tega jezika danes niso učili v šolah. Razen v angleščini, jeziku svojih gospodarjev, so se v enaki meri izobraževali še samo v italijanščini, ki jim nudi ogromne praktične usluge radi tesnega občevanja z bližnjo Italijo.

Kraljevi dekret iz maja 1932 pa je odredil, da se morata v osnovnih šolah učiti samo malteški in angleški jezik, dočim naj se italijanščina omeji na srednje šole in na sodišče.

Avtonomne lokalne oblasti so izvršitev dekreta odlagale. V začetku novembra 1933 pa je novi gubernator, ki je odstavil prejšnjega premiera, razgalil njegov kabinet, razpustil avtonomni parlament in skonciral vso vladu v svojih rokah, nastopil energično z izvajanjem kraljevskega dekreta; iz osnovnih šol je odpravil italijanski jezik in namestu njega vpeljal malteški. Obenem so reformatorske oblasti v svoji gorečnosti naročile »sestaviti« novo slovnico malteškega jezika; slovnica bo zelo skomplicirana pri čem pa jezik, veljaven v šoli, ne bo vsakdanja govorica, ampak poseben »šolski« jezik.

Toda zgodilo se je nekaj paradoksalnega: Maltanci se nočejo učiti lastnega jezika in hočejo imeti v osnovnih šolah še nadalje

italijanščino, za katero so napovedali boj. Ker jih v tej borbi nedvomno podpirajo laški elementi, zato tudi najbrž zmagaajo.

Na vsak način je to nenavaden primer naroda, ki nima niti najmanj volje, da bi se učil svojega rodnega jezika.

Lipp: SAMOTNO PLANINSKO JEZERO

SPOMINI NA BRATISLAVO

IZZA SLOVANSKEGA PRAVNIŠKEGA KONGRESA

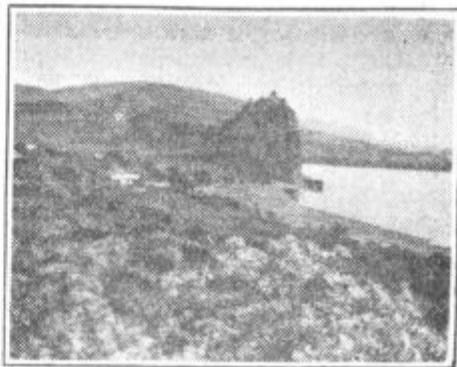
UNIV. PROF. DR. METOD DOLENC

N A D A L J E V A N J E

To je suhoparno poročilo o znanstvenih uspehih kongresa; o njih bo obširneje poročala knjiga, ki se bo šele pozneje izdala. Ona bo pričala, kakšnega mnenja so bili poročevalci, soporočevalci, debaterji in kakšen je bil prerez vseh mnenj, ki je prišel do izraza v obliki resolucije. Poznavalec prakse kongresov pa mi utegne zastaviti vprašanje, kako pa je prišlo do resolucij? Ali je bilo kaj prida resnih sodelavcev v sekcijah?

To vprašanje je zelo opravičeno. Staro izkustvo je, da sodeluje pri stanovskih kongresih zelo mnogo priglašencev samo na papirju; Nemci jim pravijo »Kongresswanzen«. To so tisti, ki jim je kongres le povod za veseljačenje, ne pa prilika za resno delo. V tem pogledu pa smem ugotoviti, da je bilo neresnih kongresistov baš pri bratislavskem kongresu izredno malo. Težka gospodarska kriza je storila svoje, ni pa mogla vzeti istim kongresistom, ki so se navduševali za delo, veselja, da so kljub velikim stroškom prišli. Za to so bile sekcije, čeprav jih je bilo desetero, vseskozi prav dobro zasedene. Spominjam se na kazensko-pravno sekcijo ljubljanskega pravniškega kongresa l. 1926., ki je bil posečen od okroglo 1000 pravnikov; v njej se je znašlo na delu samo 7 kriminalistov. Na bratislavskem kongresu, ki je imel približno enako število udeležencev, pa je ista sekcija — imel sem referat i v Ljubljani i v Bratislavi, — postavila najmanj 70 posetnikov-kriminalistov. Debatte so bile živahne, mestoma temperamentne: Videlo se je, kako se je skušal vsakdo predstaviti svojim slovanskim tovarišem kot osebnost in strokovnjak.

Pa utegne kak rašvednež vprašati: kako ste pa govorili, ali ste razumeli drug drugega? Zopet presenetljiv dogodek: Prav dobro smo se razumeli — v glavnem. Ne sme se na eni strani prezreti, da so se debate vršile v okviru strokovno poznanih predmetov, na drugi strani pa, da je šlo vseskozi za osebe višje izobrazbe, ki jim je slovanstvo pri srcu in ki so si baš zaradi tega ponajveč že prej pridobile vsaj pasivnega znanja drugega ali drugih slovanskih jezikov. Navsezadnje pa je bila za neke juristične

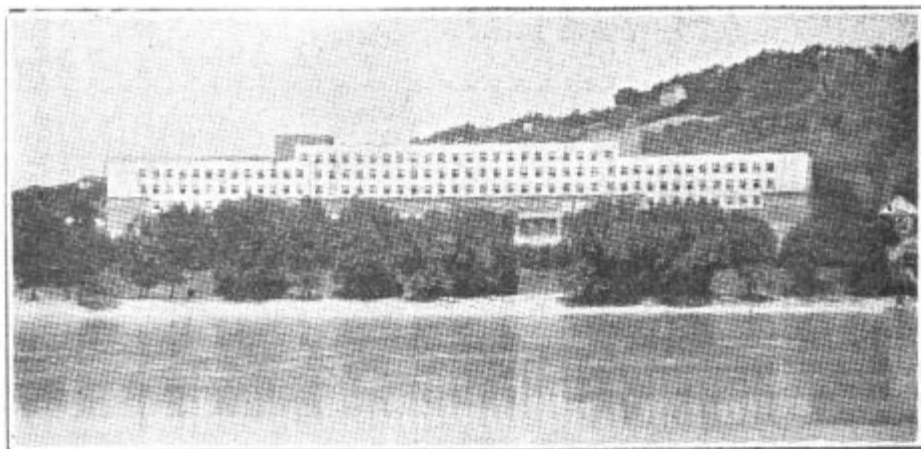
Grad DEVIN

pojme, ki jih je prinesel šele najmodernejši razvoj znanstva, vedno možnost dana, da se je dotični izraz ali rečenica navedla po francosko ali nemško; ta dva jezika pa sta slovanskim pravnikom današnje generacije itak na splošno razumljiva. Za svojo osebo izjavljam, da sem se potrudil govoriti s Čehom, Poljakom ali Bolgarom zelo razločno in počasi slovensko ali srbohrvatsko in da sem prosil vedno partnerja, naj on isto tako govori v svoji materinščini, — pa je šlo vseskozi gladko; najbolje pri slovaškem in bolgarskem, zelo dobro pri češkem, dobro pri poljskem jeziku. Pri Poljakihi moti izgovor besede, ki se pri čitanju ne pokaže. Prav posebno me je razveselilo, da je nekoliko mlajših kolegov severnih Slovanov govorilo sponte sua z menoj v jugoslovanskem jeziku.

Bilanca kongresa z ozirom na malo prej očitane vodilne misli, je bila pozitivna: za spoznavanje pravnih institutov v drugih slovanskih državah je bila lepa prilika pri posvetovanjih v sekcijah, v prijateljskem razgovoru s sostrokovnjaki. Osebo zblíževanje strokovnjakov na istem ali sorodnem polju se je resnično doseglo. Ne smem zamolčati, da so zlasti mlajši kolegi iz severnih slovanskih univerz zaporedj prišli k meni, da se mi predstavijo in da si izmenjamo misli. Dviganje čuta zavesti skupnih interesov slovanskega življa in temu ustrezajočih političnih ciljev pa je našlo najboljšega izraza pri notranjem delu kongresa, kakor tudi pri družabnih nastopih v gledališču v reduti in pri »Slovaški trgatvi«.

Spominjam se prav rad zadnjega večera po »slovaški trgatvi«: Slovenci, povabljeni od Srbov, da naj jih obiščemo na parobrodu »Aleksander I.«, zasidranem v vsej svoji mogočnosti na Donavi v osrčju Bratislave, smo privedli svoje nove prijatelje Čeha s seboj in ž njimi — tako rekoč na lastnih tleh — rajali do pozne ure.

ških lig svoje uradno priznanje; tako se je afirmirala tendenca za čim tesnejšo kooperacijo med znanstveniki obeh držav. Meni pa se je pripetilo, da mi je mesec dni po kongresu pravnikov slovaških držav poklonil znanstveni prijatelj iz Češkoslovaške svoje delo, brošuro ne nad 60 strani, bržčas v želji, da prinese o njej naše glasilo »Slovenski Prav-

VISOKOSOLSKI INTERNAT V BRATISLAVI

Ni treba poudarjati, da niti spoznavanje pravnih prilik drugih slovanskih držav, niti sprijateljense s pravniki drugih držav, niti podvig političnega zanosa, se ne more voditi kar na brzo roko do izenačenja prava slovanskih držav vobče: Dovolj je, če vodijo do medsebojne obzirnosti pri zakonodajah, kjer to zahtevajo politični interesi, a ne branijo interesi poedinih držav samih za se. Povsem razumljivo je, da je prvi bratislavski kongres v tem smislu sprejel z navdušenjem na znanje, da se priredi enak kongres v l. 1936., najbrž v Varšavi.

Naj mi bo dovoljeno, da k sklepu tega poglavja, ki priča o pozitivnih uspehih kongresa, dodam še epilog posebne vrste: ni to pritožba, še manj zlobna opazka, ampak gola ugotovitev, ki se obrača na vse tiste, ki so »dobre volje«. 13. novembra 1929. sta podpisala tedanja ministra prosvete dr. Ivan Dérer za češkoslovaško republiko in Božidar Maksimović za našo kraljevino slovesno deklaracijo o šolskih in kulturnih zvezah Jugoslavije in Češkoslovaške. S tem je dobilo delovanje Zveze jugoslovensko-češkoslova-

nik« recenzijo ali vsaj prikaz. Prišla je knjižica po pismonoši, a ta mi je hkratu prezentiral račun carinarne od 27 ali 28 dinarjev... Dediciran eksemplar je šel nazaj, kam so ga poslali ne vem. Pri avtorju, ki sem ga razvidel z omota, sem se opravičil, da se je zavrnitev zgodila iz načelnih razlogov. Kot navdušen pristaš ideje kulturnega zbliževanja med Čehi in nami pa smem na tem mestu apelirati na vse činitelje, ki vodijo ligo, naj se zavzamejo za to, da bo kraj takim razmeram, da se carinijo prijateljske poklonitve znanstvenikov iz države v državo. Napis na omotu in označba, da gre za gratis dedicanje znanstvenega dela znanstveniku, naj bi bil povod, da se ocarinjenje opusti, in problem bi bil rešen na kulturni način. Upam, da mi nihče ne bo zameril tega manj prijetnega epiloga; toda po mojem mnenju bi se morale odražati smernice za medsebojno kulturno zbliževanje, v čigar okvir spada tudi izenačevanje prava slovanskih držav, pred vsem tudi v vsakdanjem prazničnem življenju!

VI

Pa vrnimo se k spominom na uspeli kongres v Bratislavi. Kar se je v sami Bratislavi na presrečnih sestankih med

pravniki slovanskih držav dogajalo, to se je ponavljalo med izredno posrečenem potovanju Srbov po kongresu preko Dunaja, Karlovih Var, Prage in Brna nazaj po Donavi v Beograd. Mene so prilike pridržale malo dlje časa v sami Bratislavi in ni mi bilo tega žal. Ogleдал sem si mesto tja do gradu-razvaline, kjer stoje krasne vile z lepim razgledom, dalje zanimivi, krasno urejeni mestni muzej, Univerzitetni kolega dr. Rikard Horna, dekan pravniške fakultete, me je potegnil z avtom do Devina (Theben), stare častitljive razvaline na strmi skali, postavljeni v kot, kjer se stekata Morava in Donava, razvaline, ki je bila priča velikih zgodovinskih dogodkov od preselejevanja narodov do polpretekle dobe. Isti kolega me je povedel v visokošolski internat, ki je zgrajen na severozapadni strani Bratislave tik ob Donavi. Pričakoval sem, da bom videl mnogo lepega, toda moje pričakovanje je bilo od tega, kar sem spoznal, daleko nadkriljeno. Glavna fronta ima tri nadstropja po 46 oken, poslopje ima čitalnico, obedovalnice, telovadnico, knjižnico, bolnišnico, vse najudobnejše mehilirano. Kakšni reveži smo v tem pogledu v primeri z Bratislavo, dasi imamo enako število let obstoja za sabo oni kakor tudi mi. Tudi univerzitetni instituti, kako bogato so opremljeni, vsaj na pravni fakulteti, ki sem jih videl! Kakšna zadovoljnost vlada med univerzitetnimi učitelji v vsakem pogledu, tudi gmotnem!

Pa naj se ozrem še na drugi moment, na problem narodnosti v Bratislavi! Petnajsto leto je doteklo 31. decembra m. l., odkar so, baš na Silvestrov dan, češko-slovaške čete vkorakale v Bratislavo, ki je odsihmal postala glavno mesto za Slovaško. Na celotnem slovaškem teritoriju so bile narodnosti podeljene tako, da je prišlo 67 % na Čehoslovake, 21,23 % na Madžare, 4,66 % na Nemce, 2,85 % na Rusine, 2,35 % na Žide, 1,8 % na druge narodnosti. Statistične številke za Bratislavo kot mesto so drugačne. Po navedbah bratislavskih prijateljev, s katerimi sem govoril večkrat o tem predmetu, je veljalo o času kongresa še, da je prebivalo v sami Bratislavi 40 % Čehoslovakov, približno enako število, okroglo po 20 % Nemcev in Madžarov, poleg njih še 20 % Židov, ki se štejejo za nacionalne Žide, dočim so se mnogi drugi Židje onredelili nacionalno za Nemce ali Madžare in so tam šteti. Napisani na javnih zavodih, na cestnih tablah so trojezični, na sredi češki, na desni nemški, na levi madžarski. Razmerje med Madžari

in Nemci na eni, med Čehoslovaki na drugi strani, je znosno, ali ne baš presrčno. So temu vzrok Nemci, ki radi izživajo. Sam sem doživel sceno, ki je o tem pričala. Šla sva s kolego z univerze v hotel, na potu sva govorila precej živahno slovansko, kar se pred naju postavi elegantno oblečen mlad človek in reče mojemu kolegu, ki je pušil: »Dürft' ich um ein Feuer bitten?« Moj kolega, pač navajen na tako in enako nacionalno izzivanje, mu odvrne čisto mirno: »Račte si, pane, koupiti zapalky u trafike, tam!« To je samo ob sebi malenkostna epizodica, a vendar dokaz, da se vrše trenja, da pa češko-slovaška inteligenca ne popušča, čeprav gre za zadeve najmanjše važnosti. Na drugi strani pa sem slišal že med kongresnimi dnevi, da se je izvršilo novo štetje prebivalstva v Bratislavi, ki je pokazalo, da se je madžarski živelj tako zelo skrčil, da ne bo več štel za narodno manjšino. Dva tedna po kongresu so časniki o tem že poročali kot o potrjenem dejstvu, a to pomeni nič več in nič manj, nego da je Bratislava postala iz trojezičnega mesta — samo dvojezično.

Ob sklepu svojih spominov na Bratislavo izza kongresnih dni naj izrečem željo, da se uresniči to, kar sem čital v enem izmed krasnih albumov, ki nam jih je novim častnim doktorjem bratislavske univerze poleg slavnostnih plaket mesta poklonil mestni župan: »Slovaška s svojo prestolnico Bratislavo leži na razkrsju dveh svetov, da bi nikdar več ne postala pozorišče njihovih bojov, ampak torišče njih miroljubnega pronicavanja in bogatega medsebojnega oplojevanja.«

VOLNA ZA TLAKOVANJE CEST

Avstralija je zemlja ki ves svet zalaga z ovčjo volno. Zaradi nadproizvodnje in gospodarske krize pa se tudi volna ne more več prodajati in zlasti slabše vrste se pridelovalcem kupčijo v velikanske zaloge. Praktični farmarji so zdaj našli, da se da siaba volna, ki ne najde kupca, s pridom porabiti za tlakovanje cest. Z izvoženih cest se posname vrhna plast in razprostre na ta temelj nekako 5 cm debela plast neoprane volne, ki se potem pokrije s prstjo in ilovico ter zavalja. Ponekod nalagajo na cestišče volno tudi v dveh plasteh. Volna se počasi zlepi v klobučevinasto plast in tvori s prstjo in ilovico pomešana trdna in žilavo prevleko, ki je zlepa ne obrabi promet. Tak klobučevinast tlak se je zlasti obnesel na močvirskem terenu, kjer ostanejo te vrste ceste prrabne tudi še po dolgotrajnem deževju.

PREŠEREN MED SVETNIKI IN SVETNICAMI V POBOŽNI KNJIGI

DR. ALOJZ TURK

Dr. Janez Bleiweis je v »Novicah« 2. januarja 1850, str. 4 razjarjen zavrnil v Rizijski kritiki Prešernovih »Poezije« (»Slovenija« 28. decembra 1849, str. 416) izrečeno grajo svojega Koseskega in v njegovo obrambo pri tem od strani rekel o »slavnem« Prešernu, »da se v kvantah gubie«.

Te besede so tako razkačile Janeza Trdino, da je, kakor pripoveduje sam v še neizdanih »Spominih«, na podlagi »pogovorov, ki jih je imel (na Dunaju) o naših pesnikih s Cegnarjem, Svetcem, Jerišem, Planjavskim (= Janezom Bohincem), Tomanom in Čigaletom v neki srboritosti, ki ga je zgrabila večkrat tista blažena leta mladosti, ljubezni in delavnosti, napisal in v »Ljubljanskem Časniku« 13.—31. decembra 1850 objavil »Pretnes slovenskih pesnikov«; v tem kritičnem spisu je o Prešernu med drugim zapisal tudi »de se nam ne spodobi drugiga, kakor čuditi se in čast in slavo nebeškemu pesniku da jatje«.

Zoper »Pretnes« je v Bleiweisovih »Novicah« ostro nastopil župnik Lovro Pintar, ki je 5. februarja 1851 (str. 27—28) takole hotel popraviti posebej pisateljevo gorenjo »očitno zmoto«: »Tudi to moramo opomniti, da nikakor ne moremo zapopasti, in da nam dozda še nihče ni videl povedati, zakaj da pretresovavec slovenskih pesnikov v pesniškem diru našiga slavniga Prešerna »nebeškiga pesnika« imenuje. Marsikdo se je že tej besedi smejal. Mi sicer Prešerna kakor pesnika visoko spoštujemo, pa vendar skoro ne verjamemo, da bi se mu bilo kdaj sanjalo, da ga bo kak Slovenec kdaj »nebeškiga pesnika« imenoval. Ako bi mu bil kdo pred kakimi leti to prerokoval, bi se bil gotovo smehljaje po bradi pomuzal.«

— Proti »Pretnesu« se je v »Ljubljanskem Časniku« 14. februarja 1851 oglasil tudi kurat Peter Hitzinger-Podlipski, ki je Trdini zameril, da hvali pesmi, »kjer Vinodaj in pobič Ljubezin mesto imata«, sam pa branil Koseskega in ga kot visokega pesnika v eni sapi imenoval — z Dantejem!

Na Pintarjevo »zabavljico« je Trdina »Novicam« poslal »oster odgovor, ali Bleiweis ga ni hotel sprejeti in me je prosil, da pustim to sitno stvar na miru.« (»Spomini«)

Tako je Trdina storil, čez nekaj mesecev pa je le povzročil, da se Prešeren štiri leta po smrti vrnil med svetnike — vsaj v pobožni knjiži.

V jeseni tistega leta (1851) sta prišla na Dunaj študira Matija Valjavec in Sebastijan Žepič. Nastanila sta se na stanovanju svojega starega prijatelja Janeza Trdine. Vsi trije so se preživljali z instrukcijami in pisarijo. Kakor pripoveduje v

svoji avtobiografiji Trdina, jim je Anton Janežič pošiljal iz Celovca (menda po nalogu viačike Slomska) vsakovrstne pobožne knjige, da so jih prelagali z nemškega na slovenski jezik. S tem poslom so se bavili samo zvečer, ko so dogotovili vse druge opravke. »Plača ni bila slaba. Če smo bili le količjak pridni, zaslužili smo si lahko na dan vsak po tri goldinarje, kadar pa smo se bolj potrudili, tudi po pet goldinarjev.« (Ljubljanski Zvon 1906, str. 77.) V svojem življenjepisu pravi Valjavec, da je s tem delom koval tako dober zaslužek, da je konec šolskega leta mogel iti na počitnice v domovino in da je s seboj prinesel zasluženih celih 80 goldinarjev. (Knezova knjižnica II., str. 181.)

Med knjigami, ki jim jih je poslal Janežič, je bil tudi »Historischer Katechismus oder Der ganze Katechismus in historisch-wahren Exempeln für Kirche, Schule und Hause«, ki ga je v treh zvezkih spisal Johann Ev. Schmid, katehet na ursulinski dekliški glavni šoli v Salzburgu. Celo, ki je prvič izšlo 1848, je doživelo do tedaj že šest izdaj; tako se je priljubilo pri Nemcih, kupovali pa so ga tudi slovenski duhovniki.

Prevajalci so delali »v društvu«, porazdelivši si partije. Kakor se spominja Trdina, je prevajal Valjavec najhitreje, Žepič najpočasneje. Prevod se je tiskal na Dunaju v tiskarni Pichlerjeve vdove in sina in je v oktavnem formatu izšel pod naslovom: »Zgodovinski katekizem, ali celi kerščansko-katoliški navk v resničnih izgledih iz zgodovine za cerkev, šolo in dom. V nemškem jeziku sestavil Janez Ev. Šmid, ... S pomočjo nekterih slov. domorodcev poslovenil in izdal: Anton Janežič.«¹ V Celovcu 1853. V založbi Sigismundove bukvarnice; kakor tudi po vseh slov. mestih dobiti.« Predgovor je napisal na dan sv. apostolov Petra in Pavla 1852. Štefan Kocijančič, učitelj svetega pisma v Gorici. Na knjižni trg je prišel prvi zvezek (VI + 286 strani) v decembru 1852, drugi zvezek (333 strani) v januarju 1853, tretji pa v aprilu istega leta.² Cena vsem trem skupaj: 3 goldinarje 24 krajcarjev.

Vsak zvezek so ob izidu naznanile, pohvalile in priporočile »Novice« (1852, str. 403; 1853, str. 123 in 259).³ Ob drugem so pisale: »Vso hvalo, ki smo jo dali prvemu zvezku, damo tudi drugemu, ki na 20 polah razlaga 3. poglavje »od keršanske ljubezni«. Gospodom prestavljavcem (na Dunaji) gré hvála, da marljivo pišejo v lepi in lahko razumljivi, čisti slovensčini. Le tako naprej! in svesti si zamorete biti, da bo delo mojstre hvalilo.«

Bogve, ali so Bleiweis, Pintar, Podlipski primerjali z nemškim izvirnikom slovenski prevod, če so tega sploh čitali? Prav v poglavju o krščanski ljubezni bi bili za sv. apostolom Janezom, sv. Tertulijanom, sv. Speratom, sv. Antuzo, sv. Venceslavom, sv. Janezom Zlatoustim, sv. Franciško Chantalsko, sv. Ožbaltom, sv. Petrom Nolaskom, sv. Makarijem, sv. Franciškom Ksaverjem, sv. Ido, sv. Serapijonom... edino v slovenski izdaji pod novo točko r) — nemška ima samo primere od a) do p) — na strani 10 in 11 lahko brali še en, slovenski, ta-le »zgodovinsko-resnični eksemplek:

»r) Se en izgled ljubezni do bližnjega naj mi bo dovoljeno iz naših krajev omeniti. Vé se, da je naš slavnostni pesnik Prešerin, ko je v Krajnju na Gorenškem pravdosrednik bil,¹ imel rudečo jirhasto mošno krajcarjev za reveže, ki so večidel vsak dan k njemu hodili. Enega dne se primeri, da pride berač dvakrat ubogaimu prosit. Prešernova sestra to zapaziti, ga pokrega in pravi, kako da se prederzne, dvakrat priti. Prešerin jo slišati, skoči iz pisarnice, jo pokrega in pravi: »Se enkrat se mi prederzni kakega reveža spoditi.« Pokliče berača nazaj in pravi mu krajcar podavši: »Nà, pa veš, da imaš vsak dan dvakrat priti.«²

To partijo »Zgodovinskega katekizma« je izdelal Matija Valjavec. Anekdoto o Prešernu mu je povedal Janez Trdina. To sta se morala smejati z Boštjanom Žepičem vred, češ: Bleiweisovci, ne verjamemo, da bi se Varn bilo kdaj sanjalo, da bo kak Slovenec kdaj erotičnega Franceta Vrbovca Slovencem za zgled ljubezni do bližnjega med svetnike uvrstil v pobožni knjigi, ki jo je spisal nemški katehet, prevedla družba »slovenskih doktorodceve«, s predgovorom opremil profesor bogoslovja, izdal tajnik Društva sv. Mohorja, pohvalil pa — Bleiweis!

¹ Da so prevajalci Trdina, Valjavec in Žepič, prim. še: Marn, XXX, 1892, str. 8 in 49; Glaser III, str. 30. — Janežičev delež pri tem je bil po vsej priliki le redakcijski: tako bo treba razumeti trditev v SBL I., 379.

² Prim.: Slovenska Bčela IV, 1853, str. 16 in 120.

³ Zgodnja Danica 1853 knjige menda niti omenila ni.

⁴ Ali niso besede tega zavisnika kakor nalašč posnete po tekstu Rizzijeve prevedene kritike: LČ 1849, 416, zadnji odstavek?

⁵ O Prešernovi radodarnosti in vedenju njegove sestre Katre prim.: Tomo Zupan, Kako Lenka Prešernova svojega brata, pesnika, popljuje, str. 27, 28, 45, 50.

SLOVENSKA PROZA

»Prose slovene« je naslov članku, ki ga je priobčil 13. januarja 1934 v praški »Europe Centrale« R. Warnier, znan nam iz »Zisa« 1932 (23). Zagrebški lektor francoskega jezika pretresa naše publikacije za lanski penklubski shod v Dubrovniku ter ugotavlja svoj občutek, da je hrvaška in slovenska proza zanimivejša od poezije. Medtem ko pesniške zbirke, kjer se pretirano razodevajo osebne skrbi, iskanje oblikovnih novotarij ali iztikanje po psiholoških odtidenkih nudijo le nezadovoljivo sliko lirске proizvodnje, prinaša pa nevezana beseda presunljive podobe narodnega življenja in dragoceno osvetlitev ljudskega značaja in teženj.

Člankar obžaluje, da Srbi niso dali nobenega zbornika svoje proze na svetlo, češ, da predlanska srbskohrvatska publikacija gospe Jovanovičeve ni kdo ve kako popolna. Tudi italijanska Cronieva Antologia della letteratura serbocroata kaže navzlic svoji pestrosti nekam šolski obraz.

Simpatično govori o Glonarjevem izboru Slowenische Erzähler na celi strani te smotre, želeč ob koncu, da bi zbornik pokazal tudi najmlajši rod tujemu občinstvu.

Se nekaj. Imena naših piscev so fonetično transkribirana, medtem ko vidim da je pri drugih jezikih obveljala narodna pisava. Zakaj ne bi še francoski slavist krenil na to pot? Ko z a k bi Francoz enako prav čital kot Kosak! Maitsen (Majcen) se bog ve kako zmaljši v tujih ustih. Firžgar je dosledno spačen v Fingjar!

A. D.

L. Richter: V OTROŠKI SOBI

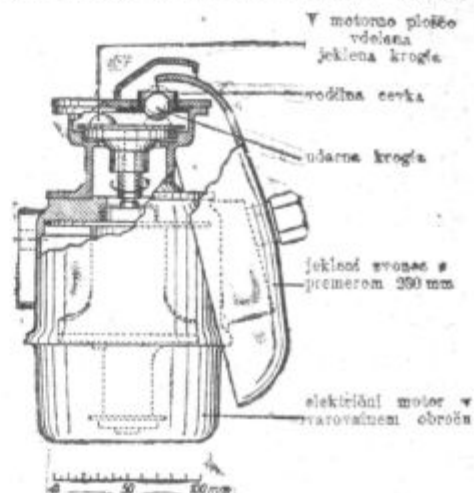
TEHNIČNI OBZORNIK.

ZVONEC BREZ BĚTA

H klasični obliki vsakega zvonca spada tudi kembelj, ali pri električnih zvoncih kladevce. Imajo pa zvonci v tej izvršitvi, zlasti če so namenjeni v posebne signalne svrhe, to napako, da njih glas ni zadosti prodoren in da ga vobče ni mogoče poljubno ojačiti. V mnogih deželah so s takimi zvonci opremljena vozila požarnih bramb in baš pri teh se je najprvo pokazalo, da zvonci ne morejo preglasiti cestnega trušča, da zaradi tega vozila zastajajo v prometnem valu in nastajajo nepravilne zamude.

Neka tovarna je zdaj konstruirala za berlinsko gasilstvo električno motorno zvonilo, pri katerem udarja na zvonec namestu bĚta prosta jeklena kroglica, ki proži izredno močan in prodoren glas. Zvonilo se lahko napaja iz akumulatorskih baterij 12 do 80 voltov ali pa neposredno iz električnega omrežja poljubne napetosti. Poglavitni del zvonila je električni motor, montiran v pokončni legi, ki nosi na koncu osi ploščo, v katero sta vdĚlani dve jekleni krogli. Ti nad to ploščo je v navpično stoječi vodilni cevki prosto obešena tretja jeklena udarna krogla, ki v najvišji legi zadeva ob rob zvonca. Motor dela 4000 obratov na minuto, pri čemer meče kroglo zelo naglo in z veliko silo ob zvonec, s katerega se zaradi elastičnosti

odbija zmerom iznova na motorjevo ploščo. Zvonec je pritrjen nekoliko ekscentrično.

trično na držaju, tako da se z vrtenjem lahko v skromnih mejah spreminja razdalja med zvoncem in kroglo, s čimer se spreminja jakost in barva glasu.

Novi motorni zvonec, ki po jakosti daleč prekaša vsa druga signalna zvonila, porabi v najsrajnejšem primeru 100 vatov električne energije.

H. Schott: LEDNIK (lesorez)

V zgornji vrsti (od leve proti desni): Taborišče bolnikov v Patni ob zadnjem potresu v Indiji — Iz Lewis Carrollovega filma »Alice v pravljični deželi« — Razbitine ene izmed šestih nemških podmornic, potopljenih v svetovni vojni med čermi ob kornvalski obali v bližini Falmoutha (Anglija)

Spodaj (od leve proti desni): Dekle strojepisja v ameriški osnovni šoli — Španska ciganka — Kmetje severnovzhodnem španskem na lovu za volkovi

2

MORILCI

GUSTAV STRNISA

Mo niso ljudje, ki čakajo v skritih zapuščenih ulicah, ali po gra-pah, da bi te napadli in ubili. O, to so ptiči druge vrste!

Prideš mirno v krčmo in sedež k mizi. Sam sediš, ker si želiš samote in te druž-ba moti.

Ko tako samevaš, pričneš piti kozarec cvička in se poglabljati v razmišljeva-nje.

Revež! Ko si vstopil, si bil preveč po-vršen! Premalo si pogledal po točilnici, kajti v kotu sedi tvoj morilec. Gleda te, oči mu od same zadovoljnosti sijejo. Ne-kaj časa te pusti v tvojem srečnem pre-mišljevanju, da toliko bolj uživa potem, ko te naskoči.

Tiho sediš, niti ne premakneš se ne, saj siromak ne slutiš strašne nevarnosti.

Nepričakovano pa zaslišiš za svojim hrbtom prijazno besedo:

Dober večer prijatelj!

Začudeno se ozreš. Pred teboj stoji človek, ki se ga komaj spominjaš, ali pa si nanj sploh že pozabil. A on že go-voriči:

— Oprosti! Tako dolgočasno je! Pa sem si rekel, prisedem. Dobra znanca sva si!

Ker se bojiš za svojo samoto, se ga skušaš otestiti:

— Oprostite! Res ne vem od kod... Sicer ste mi pa nekoliko znani, a ne vem, kam naj vas vtaknem?

Vsiljivec že odgovarja:

— I kaj boš govoril, prijatelj mili moj! Spomni se vendar duša zlata! Pred pol leta v krčmi pri »Svinjski dušici«! Zlampali smo ga kakor za stavo.

Odkritosrčno ga zavrneš:

— Oprostite! Motite se, tja sploh ne zahajam, niti ne vem, kje je tista krčma!

Takoj ti hoče osvežiti spomin:

— Tja ne zahajaš? Seveda ne! Ha, ha, ha! Tudi tedaj nisi šel, saj smo te sko-raj nesli. Ha, ha, ha!

Vsiljivec se reži, se tolče po kolenih in že se vsede tako krepko poleg tebe, da zaškriplje pod njim stol in kar čutiš, da ga ne boš spravil od tod.

Postaneš nervozen in nezaupljiv. Ne-srečo slutiš nad svojo glavo, a sam ne veš od kod ti preti, prav kakor muha si, ki je z eno nožico ujeta na muholovko. Po strani pričneš pogledovati svojega sosedu.

Tedaj se spomniš na tišino, ki si jo užival nekaj blaženih trenutkov.

Nejevolja se ti nabere na obrazu.

A tvoj sosed že pripoveduje:

— Tistega večera ne bom pozabil! Pri »Svinjski dušici« smo se sprli. Ti si bil najbolj divji. Ali se še spominjaš? Po-grabil si dolgokrakega natakarka in mu zapretil, da ga boš uporabil za omelo. Dvignil si ga in kar zbali smo se, da boš pričel z njim ometati strop in umazane stene. Ha, ha, ha!

Ti si v resnici najbolj miren človek pod soncem. Nikoli se še nisi v slabem namenu dotaknil svojega bližnjega. Pri-jatelj ti se sami vabijo in silijo v družbo.

Pa ti prisede človek, ki ti naprti či-sto nov značaj in ti vsili pretepaško vlo-go. Najrajši bi ga kar po domače na-hrullil in nagnal od mize. Toda on ve, da si moren in dostojen človek in prav zato te hoče moriti in uživati v svoji zlobi.

Oglasiš se:

— Še zdaj ne verjamem, da bi bil jaz tisti. Dvojnika moram imeti! Vi... ti... se mi sicer dozdevaš znan, toda midva se morava že od prej poznati! Drugje nekje sva se videla. Morda sva celo sošolca, jaz sem obiskoval gimnazijo v N.

Morilec se zahahlja:

— A tam si bil? Da, da, saj se te spo-minjam. Moj sošolec si, kakšna sreča! Vidiš ga fanta! Torej dvojno veselje, spoznala sva se pri »Svinjski dušici«, a zdaj sva ugotovila, da sva skupaj drgnila klopi. Ad multos annos! Veseli me, ami-ce! Srečne oči! Pijmo ga! Ex!

Zdaj pričneš obupavati. Dobro čutiš, da te ta človek mori. Slutnja se je izpre-menila v žalostno spoznanje, da sedi po-leg tebe morilec.

Spomniš se: Vse mu bom pri-trdil. Zdolgočasil ga bom, da bo odšel svojo pot!

On pa govori in govori.

Prekineš ga:

— Oprosti prijatelj! Slab spomin imam. Zadnjič sem padel doma. One-svestil sem se. Zdravnik je trdil, da bo to vplivalo na moj spomin. Vidiš, zdaj sem se nenadoma spomnil, kakor bi bilo danes. Res sem bil tisti večer pri »Svinjski dušici« in ti si bil zraven. Kako gen-ljivo si govoril. Vsi smo te občudovali ko si nazdravil materi krčmarici za njeno šestdesetletnico. Potem smo šli menda še nekam?

Morilčev obraz se čudovito razjasni. Obličje mu skoraj žari, saj ve, da zmaguje. Že se je dvignil in tedaj...

Prijazno te potrepla po rami:

— Da, šli smo v kavarno in posodil sem ti tri kovače. Bodi tako prijazen in vrni mi jih, danes sem suh kakor poper!

Torej tudi ropar je ta človek. Neprostovoljno naj mu zdaj žrtvujem še svoj denar? ti bliskne spoznanje v glavo.

Divje ga pogledaš, mu vržeš tri kovače na mizo in oddirjaš skozi vrata.

On pa kliče za teboj, se smeje in se hahla ter je zadovoljen.

DIVJI PARADIŽ
MARGITA MATCHES

N A D A L J E V A N J E

Nerada sklepam intimna prijateljstva. Ne zaradi tega, ker ne bi hotela ali ker nimam rada ljudi, temveč zato, ker je to zelo težavno. Vendar sem si ustvarila tukaj nekaj trajnih prijateljev.

Diana je bila moja iskrena in nad vse ljubljena prijateljica, in mislim, da mi bo tudi ostala. Ona Diana, ki je imela v svoji lepi glavi več znanja in inteligence, nego vse ostale ženske glave na otoku.

Vse Dianino življenje se je doslej sukalo okrog največje sreče ali pa najhujše nesreče, ko se je omožila z mladim avstralskim častnikom. Ko sta se oba podala na njegov dom v Avstraliji, se je začelo za njo navidezno lepo življenje. Toda mož Gery je prinesel iz vojne tudi bolezen na pljučih kot posledico plinskega napada. Imela sta malo denarja, ki je šlo le za Gerijevo zdravljenje. Toda imela sta ljubezen in pogum.

Gery je malo poznal mornarstvo. Diana je bila tudi izučen strojnik. Tako sta si kupila malo ladjo ter se podala z njo iz Sydneyja v Novo Gvinejo za srečo in zdravjem.

Poznala sta morsko pot iz Moresbyja do Salomonskega otočja. Diana je poveljevala iz domačinov sestavljeni posadki, obenem pa je opravljala tudi službo kuharice. Pridobila sta si vse polno prijateljev med ljudmi, za katere sta se zanimala, in kadar še jima je zahotelo sta čitala skupaj filozofska dela in druge znanstvene knjige. V Rabaulu sta živela vedno v kitajskem mestu. Geryju je postalo navidez malo boljše in Diana, ki ga je oboževala, je skušala

zgraditi med njegovo boleznijo in smrtno neprodoren zid. Mogoče ga je njena ljubezen res ohranila pri življenju, ker ni umrl od pljučne bolezni.

Dianin in Geryjev socialni položaj v Rabaulu ni bil posebno visok. Nista spadala med »gornjih sto«. Niti na griču Namanula niti med bogatimi trgovskimi krogi niso bila vrata zanju odprta. Težko je živeti deloma na jadrnici v težavah in pomanjkanju, deloma pa v kitajskem hotelu v Rabaulu, obenem pa uspešno žonglirati s socialnim registrom Rabaula. Diana tedaj tega ni niti zapazila. Šele kasneje, ko se je omožila z nekim veleuglednim trgovcem v Rabaulu, so se ji vrata melanezijske prestolnice na široko odprla, čeprav ni bila nič več in nič manj kot mladi strojnik.

Prihranila sta si toliko denarja, da sta kupila plantažo kokosovih orehov na Salomonskih otokih. Podjetje je prav dobro uspevalo. Tedaj je zagrabil Diana črna mrzlica, oni strašni bič Nove Gvineje, čigar žrtve se le redko odpomorejo. Toda njeno krepko zdravje ji je pomagalo, da je prestala bolezen. Gery je bil že pol blazen od strahu, da je ne bi izgubil in čim je ozdravela sta se podala na okrevanje v Avstralijo. Toda v Sydneyju se je razvila v njem morilna kal, ki si jo je nalezal ob postelji žene in Gery je v nekaj dneh umrl na črni mrzlici.

Diana je uvidela, da je zaman boriti se z usodo. Potrošila je denar za bele cvetlice, s katerimi je okrasila grob dragega moža. Toda njena življenjska sila ni bila ubita. Zbrala je strte ostanke svojega življenja ter se vrgla z vso silo v telesno delo. Opravljala je kot

navadna služkinja na neki avstralski farmi trdi posel kmečkega dela. Kuhala je, prala, gospodinjala in krmila ovce. Toda klic Nove Gvineje je bil še živ v njej. Po vrnitvi v Rabaul je tam prevzela neko službo, ker ni mogla prenesti, da bi šla sama nazaj na svojo plantazo na Salomonske otoke, na katero jo je vezalo toliko spominov.

Seveda so se zaljubili vsi moški v lepo in duhovito Diano. Slednjič se je le omožila. Kajti ženske njene vrste niso ustvarjene, da bi živele same. Imela je tudi preveč spominov, ki so jo mučili v samoti. Novi soprog je bil dober mož. Svoj čas je bil učitelj v Tasmaniji, kasneje si je pa ustvaril trgovino v Rabaulu. Vedel je, da mu bo zvesta žena, toda vedel je tudi, da je ona velika nežnost, ki jo je imela za lepega in strastnega Geryja, mrtva za vedno. Vedel je, da je kotiček njenega srca zapečaten, kamor ne bo mogel nikdo več prodreti. Zato je Diana živela vedno sama zase ter se je izogibala dolgočasnega, prepirljivega in malo zavidnega družabnega življenja.

Nekega dne sem videla njeno sliko skupno z njenim pokojnim možem. Bil je visok in slok ter nikakor lep, toda okrog ust je imel nasmeh, ki je izdajal skrivnost njene ljubezni. Poleg njega je stala Diana, lepa kot cvetka, z izrazom, ki ga zdaj ni imela več. Slika je bila posneta na Salomonovem otočju.

Tudi Nemci, ki so živeli v Ah Cheejevem hotelu, so bili moji prijatelji. Nič čudnega ni bilo, če mi niso v začetku zaupali. Bila sem edina ženska v hotelu, prišla sem bog ve od kod in poleg tega navidezno brez vsakega smotra. Ženske pa ne hodijo v Rabaul iz radovednosti in še nikdar ni prišel semkaj pred mano kak ženski popotnik.

V velikem Ah Cheejevem hotelu so tvorili Nemci vsak večer prav prijeten krožek. Mali Kitajec je ogradil z zaveso kot velike dvorane in tam so se zbirali Tevtoni, ki so bili dolga leta njegovi najboljši prijatelji. V družabnem oziru zavzemajo Nemci v Rabaulu prav nizko stopnjo. Kljub temu sem bila vedno zelo zadovoljna in srečna, če sem bila zvečer v njihovi družbi. Nekaikrat sva sedla z Nikiem v oni zakriti kot, ki ga je razsvetljevala privita leščerba, kjer se je sestorica zbirala pri velikih vrčkah piva.

Med njimi je bil Marx. Njegove mehke oči, ki so jih tako rade zalile solze, so bile kakor oči otroka. Vlada ga sma-

Žene na Novi Gvineji se kupujejo od staršev kot mačke v vreči

tra za »nevarnega«. Stavljeni so bili že nešteti predlogi, da se Marxa izžene, toda vedno se mu je posrečilo, da je te nakane preprečil. Mislim, da bi mož ne mogel nikdar več živeti izven tropskih krajev.

Tudi on je žalosten zgled, kaj se zgodi s človekom v vročem podnebj, če ne pazi nase. Pred dvajsetimi leti, ko se je doselil semkaj, je bil slok lepo razvit mladenič. Toda postajal je okroglejši in ko se je izgubljala njegova simetrija ob velikih vrčkah piva, so pričele oči dobivati žalosten izraz. Toda njegovi možgani so bili še vedno čvrsti, kot je klena pest. Njegove plantaže in trgov-

ske postaje so cvetele. Postal je telesno in duhovno znana osebnost v evropski koloniji. Tehta dobrih 300 funtov, čeprav je le srednje postave. Sam si ne more niti obleči hlače niti obuti čevljev.

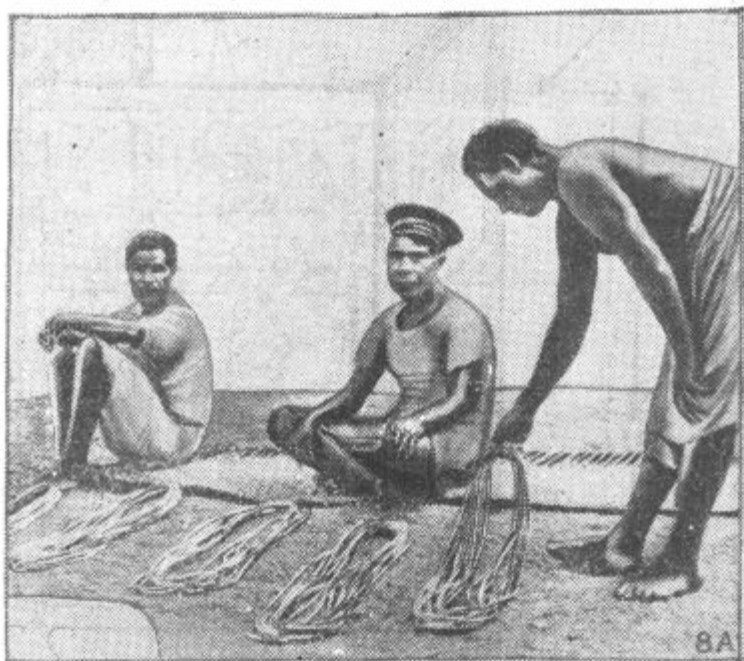
Vojna je seveda močno oglodala njegovo premoženje. Njegov glavni posel je na videz trgovina v kitajskem delu mesta, kjer prodaja iz Švice in Nemčije uvoženo blago. Njegova trgovina se mi je zdela najbolj neurejena, obenem pa tudi najbolj zanimiva trgovina, ki sem jo doslej videla. Nahaja se v že napol razpadli, leseni na debelo obtesani baraki. Poleg cenene ropotije, za katero bi domači kanak umrl, nudi njegova trgovina pred vsem izbrana vina in pa konzervirane delikatese. Česar ne more prodati, poje sam in to je prav za prav pravi razlog, zakaj jih toliko uvaža.

Včasih me je Marx povabil na kosilo ali na večerjo. Vedno sem se odzvala.

ločna omaka, ali pa nemška klobasa, ki smo si jo tesali po mili volji. Na mizi je bil kaviar, če si ga je kdo zaželel, pred vsem pa konzervirane slive in razna vina, imenitna lesketajoča vina.

Tudi Ah Cheeja ne smem pozabiti. V senci tako daleč od luči, da ga ni zajela več njena svetloba, obdan od svojih ljubih prijateljev, v zastrtem svetišču, se je zdel kot majhen, dobrodušen poganski bog. Ne morem povedati, koliko je star. Lahko bi bil 40, lahko pa tudi 60, kdo naj ugane. Oči ima blage in vedno žalostne z onim otožno zagonetnim pogledom, ki ga najdemo v očeh opice. Ima malega sina, suhljatega dečka, ki ga obožuje in ki pridno raste, a čigar oči niso niti najmanj žalostne.

Pred kakimi desetimi leti je poslal Ah Chee na Kitajsko po nevesto ter je istočasno z naročilom poslal tudi primerno vsoto denarja. Čez nekaj časa je

Trgovci z bisernimi ogrlicami

Veliki zavoji in ogromne lesene škatle so zakrivale stene dvorišča, po katerem so resno tekali kitajski uslužbenci. Hrana so prinašali tudi ob najhujšem naliivu iz kuhinje preko vsega dvorišča. Donašal jo je domači sluga, rojen na Admiralskih otokih, divjih las in z zelenim prednasnikom okrog ledij. Obed je bil vedno prvovrsten, izbrana juha, črna pasteta, piška, gobice in kaka neraz-

vendar dospela. Bila je sila drobna, majhna in mlada stvarca. Imel jo je sila rad in vsaka ladja, ki je prispela iz Kitajske je pripeljala tudi kako obleko, s katero je hotel Ah Chee napraviti svoji ženi posebno veselje. Vse so spravljene v Ah Cheejevi omari.

Že prvo leto zakona je rodila sina, ki predstavlja sedaj za starega tako dragocen zaklad. Dve leti nato je povila še

eno dete, ki je pa kmalu umrlo. Nekega lepega dne je pa pobegnila s prijateljem svojega moža. Kasneje je mali Kitajec zvedel, da jo je zapeljivec zapustil na Javi. Povabil jo je naj se vrne. Toda žena ni hotela o njem ničesar slišati. Vendar ji velikodušni Chee pošilja vsak mesec na skrivnem podporo, ne da bi nezvesta žena vedela, odkod ji pri-

haja denar. Vse njene lepe obleke čakajo v omari na njeno vrnitev, toda ona noče nazaj. Ah Chee pa sedi v senči, tiho in zamišljeno in se ne vtika v pogovor belih gospodarjev, čeprav je zelo vesel zabavne družbe, ki se zbira okrog njegove mize.

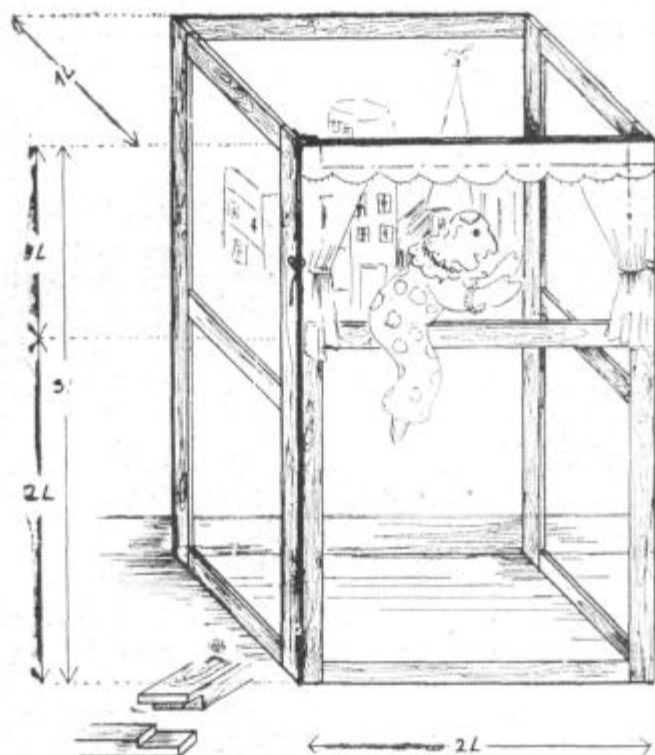
D A L J E

SPRETNOST NI ČAROVNIJA

Sami si doma zgradimo Gašperčkovno gledališče sebi v zabavo, otrokom v veselje

Zdaj je tisti čas, ko se zgodaj zmrači in morajo otroci tičati skoro vse popoldne doma. Za sankanje in smuko je popoldne prekmalu temno. In sneg tudi rad nagaja,

režiserji in igralci in vse igrače jim pomagajo; punčke so vile, Desetnice in Mlade Brede, medvedek je kralj Matjaž, v ravno vrsto postavljena polena — so pa vojaki.

ali ga sploh ni, ali pa je moker in se udara do kolen. Mame in babice morajo ob takih dolgotrajnih popoldnevih pripovedovati; pa vse je že tolikokrat premleto, o kralju Matjažu in Alenčici, o Desetnici, vilah, škrtih, razbojnikih in čarovnicah. Otroci znajo vse te pravljice in pripovedke kar na pamet. In ker je danes že slednji otrok bil v gledališču in ker sta otroku smisel za gledališče in navdušenje za igranje kar prirojena, igrajo otroci tudi doma. Sami so

Ampak takile igralci ne znajo kimati z glavo, ne znajo mahati z rokami in nogami, negibni obstoje in obleže tam, kamor jih otrok-režiser postavi.

A temu količkaj spretno roke, potrpljenje in pa ljubezen do otroka prav lahko odpomorejo. Napravimo naši deci Gašperčkovno gledališče, pričarajmo ji Gašperčka in njegove soigralce, ki bodo gibalni z glavo, z rokami, z vsem telesom! Otroci bodo potem sami režirali in igrali. In na reper-

toarju bodo vse bajke, pravljice in povesti, ki so jih kdaj slišali, povrh pa še igre, ki so jih videli v gledališču in pa tiste igre, ki si jih otroci sami izmislijo.

Zlasti dobrodošlo bo tako majhno gledališče otrokom na deželi, kjer nimajo otroci prilike, da bi šli v pravo gledališče po večkrat.

Najprej pomislimo, kako veliko bodi Gašperčkov gledališče. Njegova velikost mora biti v sorazmerju z velikostjo oseb, ki bodo igrali. Za male otroke lahko sestavimo isto gledališče, ki ga bomo popisali v najmanjšem razmerju, tako da ga lahko postavimo kar na mizo.

Recimo, da hočemo imeti gledališče visoko 1,20 m, tedaj je normalna dolžina (na risbi označena L) 40 cm. Za širino gledališča rabite tedaj 80 cm dolge desčice in za globino 40 cm dolge. Seveda za dolžino L lahko vstavite katerokoli drugo dolžino, a vse druge mere morajo biti s to v sorazmerju.

Za Gašperčkov gledališče rabite tedaj, če je visoko 1,20 m tole: 6 desčic a 1,20 m, 4 desčice a 80 cm in 6 desčic a 40 cm. Najprikladnejše so desčice, ki so 7 cm široke in 2 cm debele.

Merilo in svinčnik, kladivo, žaga in žebli, to je naše orodje, ki je gotovo v vsakem gospodinjstvu. Sedaj se kar lahko lotimo dela.

Ko imamo zbito ogrodje, preoblečemo okvir, ki bo tvoril ozadje in prav tako stranska okvirja z blagom, s pisanim ali enobarvnim, vsak po svojem okusu. Majhen prečen zastoreček ob gornjem robu odra je lahko nazobčan, kakor kaže slika, ali pa tudi raven. Ob obeh straneh odra je lepo ubran daljši zastor, iz istega blaga kot ostala preobleka. Ta zastoreček naj se da zagniti ali odgrniti, kakor na naših velikih odrih.

S tem je ožerček že gotov.

Če ste malo umetnika pa še naslikajte kuliso: fantastično ozadje, ki ga lahko izmenjavate po potrebi in vsebini igre, temen pravilnični gozd, ljubko belo vasico sredi polja, s cerkvico na griču, gorsko kraljestvo Zlatorogovo, Zlat grad, Indijo Kromandijo, Grajsko dvorano ali pa preprosto kmečko izbo s kotom in zeleno pečjo. Pri vsem tem delu boste imeli v otrocih zveste pomožnike!

Igralci

v Gašperčkovem gledališču.

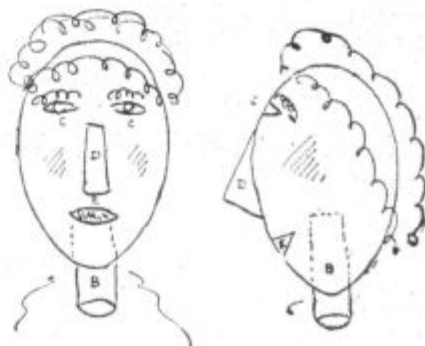
Kako pa pridemo prav poceni do Gašperčka in drugih lutk?

Otroci imajo bujno domišljijo. Kos lesa jim je punčka, očetova palica konjiček. Tudi v Gašperčkovem gledališču se jim bodo zdele lutke lepše in živejše, kakor so v resnici. S tem lahko računamo in dosežemo uspehe s prav primitivnimi sredstvi.

V maminem predalu za šivanje so tri lesena jajca, ki jih je mama nekoč kupila za krpanje nogavic. Ta lesena jajca lahko

spremenimo v groteskne glavice Gašperčka in drugih lutk.

V ožji konec jajca izdobljemo ali pa damo izdobljati pri mizarju luknjo (na sliki B), da vanjo vlepimo majhen lepenkast valj, da bomo tjakaj pri igri vtaknili svoj kazalec.

spredaj

od strani

Nos izrežljamo iz kosčka mehkega lesa in ga prilepimo v obraz. Za nos vdobljemo malo vrtno, da ne odpade prehitro. Vse skupaj preslikamo z rožnato ali rjavkasto barvo, lica rdeča in tudi Gašperčku nos lepo rdeč!

Ko je barva suha, naslikamo še žive, izrazite in velike oči! Vse to naslikamo z oljnatimi, tempera- ali akvarelnimi barvami, (slednjim je treba primešati nekoliko bele barve v tubi tempera). Ko je vse naslikano, prevlečemo obrazek z lakom.

Lase naredimo iz prediva — čarovnicam, iz svilene niti — kraljicam in vilam. Iz vate kralju, škratom in starejšim osebam. Te osebe dobe lahko tudi obrvi iz vate. Na marsikak lep domislek pa pridete gotovo še sami!

Končno sešijmo še pisane obleke, ki jih pritrdimo ob vrat iz lepenke in igra se lahko prične!

Siroko odprte, žareče oči naših malih gledalcev nam bodo gotovo poplačale ves trud, ki smo ga imeli z gledališčem, z Gašperčkom in njegovim spremstvom! —u

GODALA IZ ALUMINIJA

Univerzalna kovina aluminij se je zdaj ponudila tudi v izdelovanju instrumentov. Basi iz aluminija, ki se že prodajajo, so se izkazali enakovredne instrumentom iz najboljše lesa. Izdelovanje je preprosto, ker se vsi ostenki instrumentov lahko prešajo in potem zvarjajo. Z naknadno prevleko iz laka se lahko prevartijo podobno imitira vsake vrste les. Neprecenljiva prednost instrumentov iz aluminija pa je, da niso občutljivi za vlago. Prenašanje v megli, dežju in snegu jim prav nič ne škoduje. V bogastvu in barvitosti tonov prav nič ne zaostajajo za najboljšimi lesenimi instrumenti.

ČLOVEK IN DOM

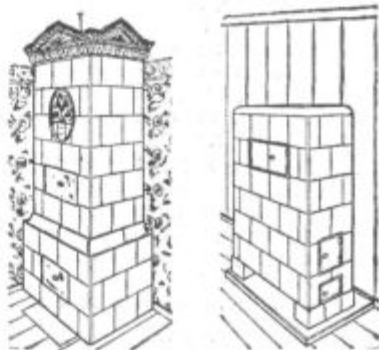
ŠTEDLJIVA KURJAVA V GOSPODINJSTVU

Ogrevanje stanovanja z malenkostnimi stroški je umetnost, s katero se vsaka gospodinja rada bavi, ki jo pa le malokatera prav razume.

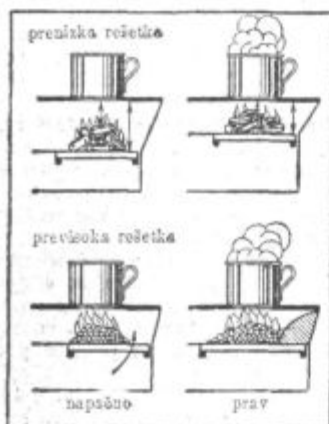
Kdor stanuje v lastni hiši, ali pa je kako drugače merodajen pri razdelitvi prostorov, bo poskušal doseči, da bodo ležali prostori, ki jih je treba kuriti, drug poleg drugega ali pa drug vrh drugega. Brez tega osnovnega pogoja ni ekonomične kurjave. Če se morajo ogrevati prostori, ki leže izolirani ali pa med drugimi prostori, ki se ne kurijo, se pretežna množina toplote izgubi skozi stene in strop v sosedne prostore, kjer je ne potrebujemo. Tudi prisojno ležeči prostori se, kakor znano, dosti lažje ogrejejo nego sobe, ki leže na severno stran. Treba je tudi paziti, da so kletna in podstrešna okna pozimi dobro zaprta.

Dolgotrajno zračenje pozimi je iz zdravstvenih vidikov sicer zelo priporočljivo,

iz težkih toplih tkanin, si lahko izvrstno pomagata s časopisnim papirjem, ki se v več legah prilepi na običajno lahko zaveso in sicer na tisto plat, ki je obrnjena proti oknu, tako da se papir iz sobe ne vidi.

Loščena peč nekdoj in seču

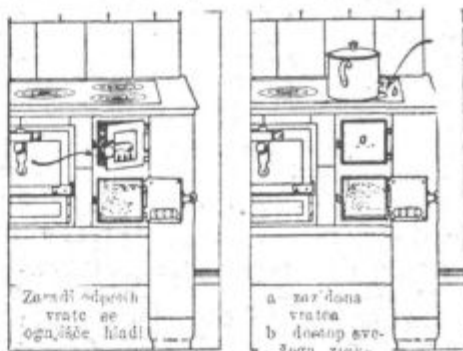

pomeni pa znatno izgubo toplote, ki se pri današnjih težkih razmerah prav težko utrpi. Kar se tiče zračenja, si je vredno zapomniti naslednje: Zračiti je treba zjutraj preden se zakuri in sicer kakšne pol ure, kadar ni posebnega mraza, potlej pa še pol ure opoldne. Ob hudem mrazu zadostuje četrte ure zračenja na dan. Popolnoma napačno bi bilo štediti pri kurjavi na ta način, da bi se stanovanje vobče ne zračilo. To bi namreč ne bilo prav samo z zdravstvenih vidikov, ampak se tudi zrak, ki je dolgo ležal v sobi in se navzel vlage, dosti težje segreje, nego sveži suhi zrak, ki pri zračenju napolni sobo.

Dosti kurjave lahko prištedi gospodinja, če se pred zimo prepriča, ali se vsa okna in vrata v stanovanju tesno zapirajo. Spranje, ki se pojavijo med letom zaradi sušenja tesa, je treba zadelati s predivom ali nakatranjenimi vrvicami. Kjer ni dvojnega okna, si lahko za silo pomagamo tudi z zavesami. Kdor si ne more privoščiti zaves

Posebno toplo napravijo sobo preproge. Čim debelejša so, tem bolje. Tudi v tem primeru si lahko izvrstno pomagamo, če razgrnemo pod preprogo nekaj plasti časniškega papirja.

O samih pečeh bi bilo povedati naslednje: Kjer je v hiši centralna kurjava, gospodinja na reguliranje toplote itak ne more imeti velikega vpliva. Prav tako pa gospodinja tudi ne more pametno štediti pri navadni kurjavi, če so peči »labe« ali nerodno postavljene. Do stropa segajoče lončene peči z napuščem pri vrhu, kakršne so poprej običajno postavljali v stanovanjih, so v marsičem neugodne. Kurivo se je v njih slabo izkoriščalo, težko so se snažile in razen tega so bile še grde. Zrak, ki se segreva ob lončenih stenah peči, struji kvisku proti stropu in potlej pod njim proti oknu. Pri oknu je vir mrzlega zraka, ki

teče zaradi svoje težine pri tleh proti peči, kjer se ogreva. Zrak v sobi neprestano kroži, gonilni motor je pa vroča peč. Če sega peč previsoko pod strop, pa kroženje zraka tudi sama precej ovira in na ta način onemogoča enakomerno porazdelitev

toplote po vsem prostoru. Zelo slabe so tudi peči, ki stojijo tesno ob stenah, ker lete sprejemajo velik del toplote in jo nekoristno odvajajo.

Preden se začne jeseni peč kuriti, jo je treba pošteno očistiti. Dobro je, če jo pregleda tudi pečar da uredi malenkostna popravila, katerih stroški navadno niso v nikakršnem razmerju z izdatki za kurivo, ki nam jih prihrani dobra peč. Nerodno postavljena ali obrabljena peč v nekaj letih toliko požre, da bi si za tisti denar lahko nabavil novo dobro peč.

Pri pečeh, ki nimajo rešetke, je treba paziti, da se najprvo nalože drobno nasekana drva in nanje šele premog toda prav naredko. Kurišče, ki sega skozi vso globino peči, je preveliko. Gospodinje to dobro poznajo in si pomagajo na ta način, da ne pobirajo iz peči vsega pepela, marveč ga del odrinejo in puščajo v peči. Bolj čisto in bolj ekonomično pa je, če se preveliko kurišče obzida z 20 do 25 cm visoko steno iz šamotne opeke. Dokler gori kurivo še s plamenom, se spodnja vrata na vijak nikoli ne smejo hermetično zapirati.

Pri pečeh z rešetko je treba paziti, da je vedno vsa rešetka pokrita s kurivom.

Drugeče namreč uhaja skozi rešetko mrzli zrak, ki občutno hladi peč. Dokler je kaj ognja v peči, morajo biti kurilna vrata zaprta, da prihaja zrak na kurišče samo skozi vrata za pepel. Ko je ogenj dogorel in je v peči samo še žerjavica, se morajo tudi ta vrata zapreti. Žerjavica, ki je ostala v peči, se lahko ohrani do 12 ur, ako jo pokrijemo z debelejšo plastjo papirja. Na močni žerjavici se lahko sežgo tudi odpadki, n. pr. krompirjevi olupki, ostanki jedi, smeti in drugo. Seveda pa se odpadki ne smejo po kosih metati na ogenj posebno ne, dokler peč ni dovolj razbeljena, ker ne zgore in se z njimi samo kurišče zamaši.

Kar velja za kurjenje peči, velja tudi za štedilnike in sicer tem bolj, ker se mora štedilnik celo leto kuriti. Prevelika kurišča se mora na vsak način obzidati z opeko. Važna je pri štedilnikih zlasti razdalja med rešetko in vrhno ploščo. Pri kurjavi s premogom ali koksom naj znaša ta razdalja 14 do 16 cm, pri kurjavi z drvmi pa 18 do 20 cm. Gre namreč za debelino plasti, v kateri se nalaga kurivo in ta je seveda tanjša, če se kuri s premogom, kakor pa če se nalagajo na rešetko drva. tnj

D. Staschuss: PO RIBOLOVU (lesorez)

ŠTUDIJ JEZIKOV V ITALIJI

Osrednji institut za statistiko v Rimu je objavil zanimive številke o študiju tujih jezikov v javnih in zasebnih šolah v Italiji. Število mladih Italijanov, ki so se v šolskem letu 1931/32 učili tujih jezikov, je znašalo 100.929. Od teh se je učilo 62.793 francoščino, 20.527 angleščino, 14.787 nemščino, 2119 španščino, 375 srbohrvaščino in 328 slovenščino.

Iz teh številk razvidimo, da francoščina daleko prednjači: štirikrat več učencev je izbralo francoščino kakor nemščino. To je spet dokaz, da nemščina ni svetovni jezik, temveč mora prepustiti prvo in drugo mesto francoščini in angleščini. V istini pride nemščina tudi šele za španšči-

no, samo v gornji statistiki to ne pride do izraza, ker Italijan itak precej dobro razume sorodno španščino in za vsakdanjo rabo ne potrebuje nikakega učenja. Tistih 2119, ki so si izbrali za študij španščino, so oni, ki se iz posebnih ozirov hočejo globlje baviti s tem jezikom.

Če seštejemo gornje številke za posamezne jezike, dobimo točno skupno število 100.929, kar nam kaže, da se drugili jezikov italijanska mladina ni učila, torej niti madžarščine, niti albanščine, nove grščine, arabščine (Tripolis!), turščine, portugalsčine, romunsčine, pač pa so se 703 oprijeli našega jezika, kar je vsekakor zelo značilno.

pjb

LEPO OBNAŠANJE

Večino ljudi mori radovednost. Zato tako radi stikajo za njegovim življenjem ter se vtikajo v njegove osebne in zasebne zadeve. Zlasti so jim pri srcu tuja pisma.

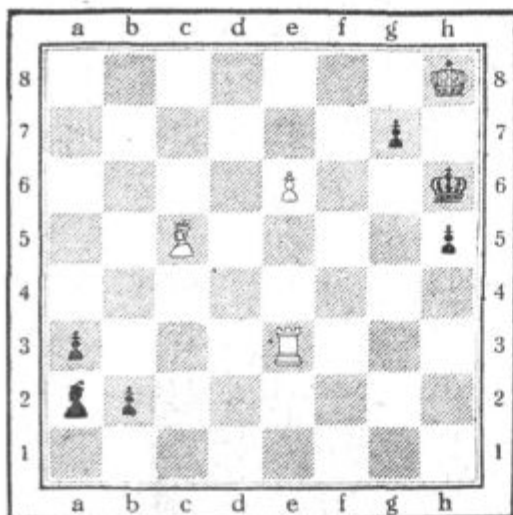
Izobražen človek ne gleda nikomur čez ramena, kadar piše pisma, ter ga ne vprašuje, komu in kaj piše.

PROBLEM 57

»Tempsov« študijski turnir

Beli na potezi dobi

ZA MISLEČE GLAVE

86

Igralne karte

Premešaj urejen snop desetih igralnih kart, n. pr. srčni as do srčne desetice, tako da vzameš zgornjo karto v roke, položiš drugo nanjo, tretjo spodaj, četrto zgoraj, peto spodaj itd. dokler nisi preložil vsega paketa. Z novim paketom stori spet tako in nato tako dalje, dokler se karte ne uredijo v prvotnem redu. Po koliko premešanih se bo to po vašem mnenju zgodilo? Ali lahko izračunate, ne da bi poskusili?

87

Oporoka

Neki mož je ostavil 900.000 Din z določbo, da prejme njegova žena, ki je pričakovala otroka, 400.000 Din in otrok, če bo deček, 500.000 Din; če bi bil otrok deklica, pa naj dobi žena 540.000 Din, otrok 360.000 Din. Po smrti moža je žena rodila dvojčka: dečka in deklico. Kako bi vi izvršili delitev v skladu z oporoko?

Rešitev k št. 85

(Stiska v smučarski koči)

Prebrisani smučar je napravil v svoji kombinaciji to napako, da gost, ki ga je štel za enajstega ni bil enajsti, ampak samo deseti, ker je bil v svoji skromnosti nase popolnoma pozabil.

KNJIGE IN REVIIJE

Uredništvo je prejelo naslednje revije in knjige:

LJUBLJANSKI ZVON, št. 1. in 2. — Ta naša sodobna literarno-kulturna revija, ki je prav te dni ponovno predmet neosnovanih in neumestnih napadov s konkurenčne strani, si je pridobila pod novim uredništvom dr. A. Ocvirka lepo število kulturnih in leposlovnih sodelavcev. Do sedaj so se oglasili izmed pisateljev in pesnikov: France Bevk, Vladimir Levstik, Juš Kozak, Slavko Grum, Oton Zupančič, Miran Jarc, Mile Klopčič, Fran Govekar. Nadalje sodelujejo: K. Dobida, dr. A. Šerko, dr. N. Preobraženski, Anton Debeljak, B. Borko, dr. Fr. Kidrič, A. Gspan, B. Merhar i. dr. Slovenska revija »Ljubljanski Zvon« izhaja mesečno ter stane letno 120 Din, za dijake 90 Din. Naroča se v Ljubljani, Šelenburgova ulica 3.

KRONIKA MESTNE OBČINE LJUBLJANSKE, št. 1. — Izredno lepo opremljena prva številka »Kronike«, ki bo izhajala 4 krat na leto, nima pomena le za ljubljanske prebivalce, temveč tudi za ostale Slovence. Prva številka vsebuje naslednje prispevke: Uvodna beseda, Mesto-osebnost, Povodnji na Ljubljanskem Barju, Gabrijel Gruber in njegov prekop, Knez Miloš v Ljubljani, Narodna galerija, Momenti v razvoju Ljubljane od l. 1787—1821, Ljubljana iz aeroplana, Slovensčina v ljubljanskih cerkvah, Kulturne naloge naših mest, Ob 700 letnici prihoda francižkanov, Ob 25 letnici septembrskih dogodkov, Najstarejša ljubljanska industrija, Galerija naših mož, Ljubljanska kronika. Številka je bogato ilustrirana.

RAZORI, list za odraslo mladino, št. 5. — Urejuje Tone Gaspari. Izdaja Združenje jugoslovanskega učiteljstva meščanskih šol, sekcija za dravsko banovino v Ljubljani. Izhaja vsak mesec in stane 3 Din številka.

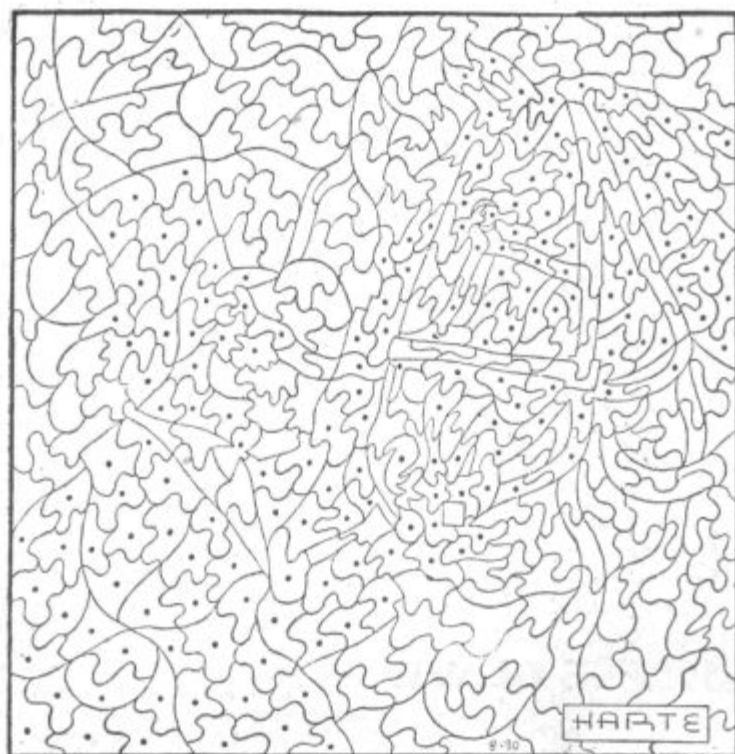
Josip Korban: MRTVI MENIH, Celje 1933. Založil Franc Leskovšek. Knjižica (vez. 20 Din) vsebuje deset povestic. Kdor je kupil do sedaj že osem knjižic istega avtorja, bo bržkone kupil še deveto, seveda — če noče seznaniti svoje dece s sodobnimi in aktualnimi življenjskimi nazori.

OSTROVIDNE PTICE

Laiku se zdi neverjetno, da more sokol, ki leti tako visoko v zraku, opaziti miško, ki teka med zemeljskimi grudami na polju. Tudi številne druge ptice imajo tako fenomenalno oster vid. Ptičje oko je po svoji posebni zgradbi zmožno, da gleda lahko dalj časa v jarko sončno svetlobo in da vidi navzlic takšni svetlobi vsako malenkost v najbolj temnih in oddaljenih sencah.

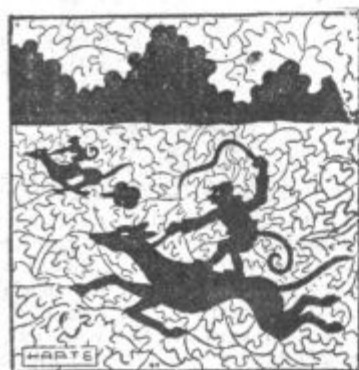
R I S A R S K A U G A N K A

NJEGOV NAJBOLJŠI PRIJATELJ

Ni vam treba rezati očrtanih delcev. Vzemite svinčnik in zamažite prostorčke označene s pikami. Ko ste izčrtali vse prostorčke, dobite sliko. Poskušajte in če vam je uspelo, uganite, kaj ste narisali. Rešitev dobite prihodnjič z novo risarsko uganko

REŠITEV RISARSKE UGANKE V ZADNJI STEVILKI:

NENAVADEN DIRKAC

IVERI

Nobena misel bi ne smela biti nekritična — in nobena kritika brezmiselna.

Največji slučaj je človek.

Zdravniki živijo od domišljavosti pacientov — pacienti umirajo od domišljavosti zdravnikov.

Čednost je slabost človeka, da bi se upiral vsaki skušnjavi.

Da zakrijejo svoje slabosti, razgaljajo ljudje slabosti drugih.

Življenje je kompromis z usodo.

Poguma človek ne kaže v umiranju, temveč v življenju.